

Nezaměstnanost očima veřejného mínění

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost 2005, v05-05</i>
<i>Otázky:</i>	<i>EV.4, EV.6, EV.7</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>16. – 23. 5. 2005</i>
<i>Počet respondentů:</i>	<i>1088</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>kvótní výběr</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>24. června 2005</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Jan Červenka</i>

Součástí květnového šetření Centra pro výzkum veřejného mínění SOÚ AV ČR byl i blok otázek věnovaný nezaměstnanosti. Nejprve nás zajímalo, jak dotázaní hodnotí současnou úroveň nezaměstnanosti v České republice.¹ (viz tabulku 1)

Tabulka 1: Hodnocení současné úrovně nezaměstnanosti v ČR (v %)

	11/2002	5/2003	11/2003	5/2004	11/2004	5/2005
příliš nízká	1	2	1	2	1	1
přiměřená	27	26	23	17	21	28
příliš vysoká	66	67	72	77	75	67
neví	6	5	4	4	3	4
CELKEM	100	100	100	100	100	100

Dvě třetiny všech oslovených občanů se domnívají, že současná úroveň nezaměstnanosti v naší zemi je příliš vysoká. Za přiměřenou pokládá nezaměstnanost o něco více než jedna čtvrtina českých občanů a pouhé jedno procento respondentů vyjádřilo názor, že nezaměstnanost je v naší zemi příliš nízká. V porovnání s oběma výzkumy z loňska se snížil podíl dotázaných, kteří považují nezaměstnanost za příliš vysokou, přičemž se vrátil na úroveň z přelomu let 2002 a 2003. Tento vývoj vcelku koresponduje s trendem zlepšeného hodnocení ekonomické situace České republiky, který jsme zaznamenali i v jiných šetřeních uskutečněných v průběhu tohoto roku.

Za příliš vysokou považují nezaměstnanost častěji dotázaní s životní úrovní domácnosti, kterou hodnotí jako „špatnou“ nebo „ani dobrou, ani špatnou“, respondenti s nižšími příjmy, občané starší 60 let, důchodci, nezaměstnaní, lidé se základním vzděláním mimo stávající studenty či vyučení, obyvatelé severozápadních Čech a Moravskoslezského kraje, dotázaní, kteří jsou nespokojeni se současnou politickou situací, a voliči KSČM. Naopak relativně

¹ Otázka: „Považujete současnou úroveň nezaměstnanosti v ČR za příliš nízkou, přiměřenou, příliš vysokou?“

méně se mínění, že nezaměstnanost u nás je v současnosti příliš vysoká, objevovalo mezi respondenty s dobrou životní úrovní, studenty, podnikateli, vysoce kvalifikovanými odborníky či vedoucími pracovníky, lidmi s vysokoškolským či alespoň maturitním vzděláním, dotázanými ve věku 20 až 29 let, stoupenci ODS a respondenty, jejichž čistý osobní měsíční příjem je 14 tisíc korun nebo více. Podrobnější analýza rovněž ukázala, že podíl hodnocení stávající nezaměstnanosti jako příliš vysoké roste s délkou doby, kterou respondent po roce 1989 sám strávil jako nezaměstnaný.

Respondenti se v našem výzkumu rovněž vyslovovali k předpokládanému vývoji nezaměstnanosti v ČR v příštích dvou letech.²

Tabulka 2: Vývoj nezaměstnanosti v ČR v příštích 2 letech (v %)

	3/00	3/01	9/02	5/03	11/03	5/04	11/04	5/05
výrazně se zvýší	33	11	15	19	13	10	13	5
částečně se zvýší	40	30	41	39	40	35	34	25
zůstane přibližně na stejné úrovni	15	37	29	29	32	35	35	48
částečně se sníží	3	9	2	4	8	12	7	11
výrazně se sníží	1	0	0	1	0	1	1	1
neví	8	13	13	8	7	7	10	10
CELKEM	100	100	100	100	100	100	100	100

Jak ukazuje tabulka 2, tři z deseti respondentů se obávají, že nezaměstnanost v České republice dále poroste, téměř polovina oslovených se domnívá, že zůstane přibližně na stejné úrovni, a o něco více než desetina předpokládá, že nezaměstnanost v průběhu příštích dvou let poklesne.

Srovnáme-li aktuální data s výsledky z předchozích let, můžeme konstatovat, že aktuální výhled do budoucna je relativně nejoptimističtější od počátku našich měření. V porovnání s listopadovým výzkumem z roku 2004 se velmi výrazně (o 17 procentních bodů) snížil podíl těch, kdo předpokládají, že se nezaměstnanost bude v příštích dvou letech zvyšovat. I v dlouhodobém hodnocení je v současnosti tento podíl výrazně nejnižší, když o 11 procentních bodů předstihl doposud rekordně nízký podíl z března 2001. Pokles podílu pesimistických předpovědí byl přitom kompenzován především nárůstem podílu respondentů, kteří nepředpokládají nějakou změnu stávající úrovně nezaměstnanosti v průběhu příštích dvou let, v menší míře pak i zvýšením podílu těch, kdo doufají v pokles nezaměstnanosti.

Podrobnější rozbor dat ukázal, že se zvýšením nezaměstnanosti počítají častěji lidé, kteří její stávající úroveň vidí jako příliš vysokou. Jinak pesimismus ve zvýšené míře projevují nezaměstnaní, respondenti se špatnou životní úrovní, příznivci KSČM a lidé, kteří jsou „velmi nespokojeni“ se současnou politickou situací v České republice. Naopak relativně optimističtější předpovědi se objevily mezi studenty, podnikateli, dotázanými s dobrou životní úrovní a lidmi preferujícími ODS.

V našem šetření jsme se dále zajímali o to, v čem česká veřejnost spatřuje převažující důvod nezaměstnanosti v ČR.³

² Otázka: „Jak se bude podle Vás vyvíjet nezaměstnanost v ČR v nejbližších dvou letech? Výrazně se zvýší, částečně se zvýší, zůstane přibližně na stejné úrovni, částečně se sníží, nebo se výrazně sníží?“

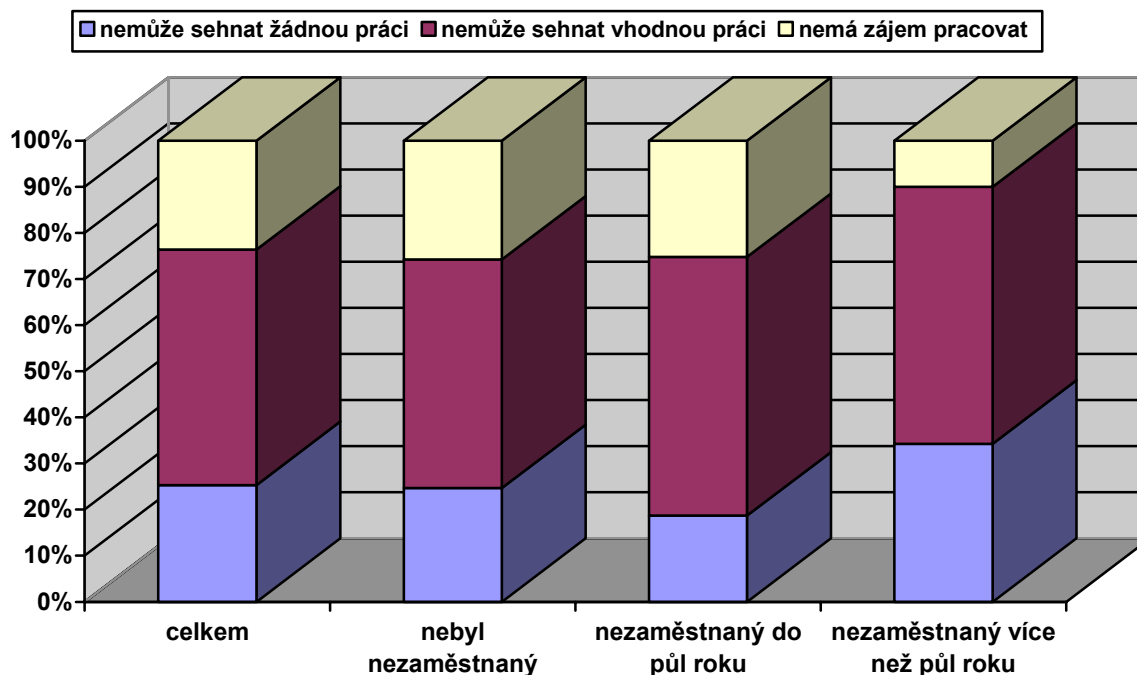
Tabulka 3: Převažující důvod nezaměstnanosti (v %)

	3/97	3/00	3/01	11/02	5/03	11/03	5/04	11/04	5/05
nemůže sehnat vhodnou práci	36	49	53	49	49	47	46	47	49
nemůže sehnat vůbec žádnou práci	6	31	16	18	24	24	27	28	24
nemá zájem pracovat	45	14	24	27	22	25	23	21	23
neví	13	6	7	6	5	4	4	4	4
CELKEM	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Jak vyplývá z tabulky 3, asi polovina dotázaných se domnívá, že většina nezaměstnaných v ČR nemůže sehnat vhodnou práci. Téměř čtvrtina dotázaných vyjádřila názor, že nezaměstnaní u nás nemohou sehnat žádnou práci, prakticky stejně velká část respondentů si myslí, že nezaměstnaní prostě nemají zájem pracovat. Rozložení názorů na převažující důvod nezaměstnanosti v ČR se již několik let v podstatě příliš nemění.

Postoje k této otázce se poněkud liší v závislosti na tom, zda a jak dlouhou zkušenost respondent prodělal s vlastní nezaměstnaností (viz graf 1).

Graf 1: Hlavní příčina nezaměstnanosti podle zkušenosti s nezaměstnaností

Lidé, kteří mají za sebou zkušenost s nezaměstnaností a kteří jako nezaměstnaní prožili dobu delší než šest měsíců, výrazně častěji než ostatní uváděli jako hlavní příčinu nezaměstnanosti to, že lidé nemohou sehnat vůbec žádnou práci, zatímco nezájem pracovat se v jejich odpovědích objevoval podstatně řidčeji.

Jako hlavní důvod nezaměstnanosti to, že lidé nemohou sehnat žádnou práci, uváděli relativně častěji lidé se špatnou životní úrovní, nekvalifikovaní dělníci a respondenti starší 60 let. Nezájem o práci se jako příčina nezaměstnanosti objevoval více u dotázaných s dobrou životní úrovní, vedoucích nebo vysoce kvalifikovaných odborných zaměstnanců a stoupenců ODS.

³ Otázka: „Řekl byste, že většina nezaměstnaných u nás nemůže sehnat vhodnou práci, nemůže sehnat vůbec žádnou práci, nemá zájem pracovat?“